

Siemenkuulumisia !

Viimeksi kyselimme teiltä kokemuksia siitä miten siemenpusseissa kerrotut kasvien värit ovat pitäneet paikkaansa? Palautetta tästä aiheesta voi edelleen lähettää meille. Onhan toki harmillista jos siemenistä kasvaa jotain muuta kuin mitä pussitekstin pohjalta oli lupa odottaa. Mitä sitten voimme tehdä että tällaiset yllätykset jäisivät mahdollisimman vähälukuisiksi?

Siemenluettelossa on eräiden kasvien kohdalla (esim. akileijat) painotettu sitä, että kuvailutiedot koskevat niitä kasveja, joista siemenet on kerätty. Miksi näin? Kasvien ominaisuuksien mm. kukinnan värin periytyminen vaihtelee eri lajeilla. Siihen vaikuttaa mm. kasvin pölytystapa (ristipölytys-itsepölytys) ja sen mukaisesti lähistöllä mahdollisesti samaan aikaan kukkivat lähisukuiset lajit sekä kasvien jalostushistoria eli se miten on saatu aikaan juuri tällainen puutarhakasvi. Aihe on laaja, mutta jotain osviittaa siihen on saatavilla erityisesti kasvien jalostushistoriaan liittyen ja tässä auttaa tieto kasvin nimestä, erityisesti sen tieteellinen nimi.

Tieteellinen nimi kertoo kasvin alkuperästä

Kaikissa taimistoilla myytävissä kasveissa tulisi olla niiden tieteellinen nimi sekä myös lajike merkittynä. Siemenluettelosta löytyy niinkään kasvin suomen- ja ruotsinkielisen nimen jälkeen sen tieteellinen nimi *kurssiivilla* painettuna. Nimet ovat Viljelykasvien nimitysteoksen (Räty & Alanko 2004) mukaisia. Teoksesta

löytyy lisätietoa tieteellisistä nimistä.

Kasvin tieteellinen nimi koostuu ensimmäisenä olevasta sukunimestä sekä toisena olevasta lajinimestä. Saman lajin yksilöt ovat kutakuinkin samannäköisiä ja pystyvät lisääntymään keskenään. Kaikilla ns. luonnonlajeilla on siten yksinkertaisesti suku- ja lajinimi esim. *Paeonia anomala* eli **kuolanpioni** on monilukuisen pionien sukuun kuuluva Kuolan niemimaalta peräisin oleva luonnonkasvi- ja myös koristekasvi. Nämä jalostamattomat tai vain hyvin vähän jalostetut kasvit kuten kotimaiset luonnonlajit ja ns. luonnonperennat ovat turvallisimpia kasveja siemenlisäyksen kannalta. Sillä tuloksena on yleensä emojensa kaltaisia yksilöitä. Lajikkeet ja erilaiset kannat ja muodot saattavat nekin periytyä ellei lähistöllä ole saman lajin muita samaan aikaan kukkivia lajikkeita mahdollistamassa ristipölytystä, jos sellainen on lajille mahdollista.

Edellisestä poiketen monet puutarhakasvit ovat syntyneet usein pitkällisen jalostustyön seurauksena. Saman suvun eri lajeja risteyttämällä on pyritty saamaan uusia ”lajeja” puutarhoihin. Jopa eri sukujen välisiä risteymiä tunnetaan. Risteymät merkitään tieteellisessä nimessä x-merkinnällä. Tätä merkin-tää käytetään kuitenkin vain silloin kun molemmat vanhemmat ovat tiedossa. Esimerkiksi kartanopioni, *Paeonia x hybrida*, on tilli- ja kuolanpionin risteymä. Nykyään monet pitkälle jalostetut puutarhakasvit ovat sekoituksia useista lajeista ja lajikkeista eikä niiden alkuperää voida enää tarkasti tietää. Tällöin

→→→

Seurasaaaren muru oli loistavaa kasvualustaa. Karjan-kasvattaja Ilmari Majurin kyyttöjen lannan voimin se tuotti herkullista satoa. Tätä menoa Seurasaaaresta voi kehittyä hieno ja pienimuotoinen, elävä kasvigeeni-pankki. Toivotamme kaikki teidät, joilla ei ole omaa kasvimaata hoidettavananne, mutta kuitenkin halua käsin tekemiseen, mukaan Seurasaaaren viljelytalkoisiin ja kastelurinkiin. Talkoissa on mahdollisuus kylvää, kitkeä, käärtää lantaa, kertoa suomalaisesta perinteestä, käsityötaidoista ja perinnekasveista ohikulkijoille sekä nauttia virvokkeita hyvässä seurassa. Myös lapset voi ottaa mukaan. Tarvitsemme ihmisiä, jotka voivat parin

viikon ajan käydä kastelemassa palstan kylvöksiä. Tarkoitusta varten on käytössä kasteluletku.

Kiitokset Maataisen hienoille ystäville ja jäsenille! Erikoiskiitos talkoolaisille, esitelmänpitäjille, puutarhavierailujen emännille, asiantuntijoillemme ja muille toimihenkilöille! Hyvää uutta Maataisvuotta 2012.

MM

PS Kultapallo luovuttaa tittelinsä maataisrukiille, paimensukuinen lapinkoira sarvikyyttöille!

puhutaan lajikeryhmistä. Se kattaa useita samantapaisia risteymäperäisiä lajikkeita esimerkkinä jalopionit eli *Paeonia Lactiflora*-ryhmä erotuksena varsinaisesta kiinanpionista (*Paeonia lactiflora*) ja sen eri lajikkeista.

Nämä pitkälle jalostetut ja/tai risteymäperäiset puutarhakasvit ovat usein saaneet suomenkieliseen nimeensä tarha- etuliitteen: tarhaukonhattu (*Aconitum x stoerkianum*), tarhasormustinkukka (*Digitalis x mertonensis*), tarhaidänunikko (*Papaver Orientale*-ryhmä) tai kuten edellä etuliitteen jalo siis jalopioni (*Paeonia Lactiflora*-ryhmä), jaloakileija (*Aquilegia Cultorum*-ryhmä), jalokuunilija (*Hosta Tarhafunkia*-ryhmä). Näiden jalo- ja tarhanimisten puutarhakasvien kohdalla on hyvä varautua yllätyksiin mitä niiden siemenjälkeläisiin tulee. Kirjoa voi olla monenlaista kukinnon värin ja muodon suhteen, mutta ei välttämättä aina.

Erityisesti kasviuutuusien ja äskettäin hankkimisne kasvien kohdalla on tärkeää että kerrotte kasvin nimen niin tarkkaan kuin se on tiedossanne lajiketta ja tieteellistä nimeä myöten. Kun on kyseessä vanhat puutarhan aarteet tällöin ei nimilappuja luonnollisesti-kaan ole saatavilla ja kasvin kuvailu riittää.

Siemeniä on tullut ihan mukavasti, mutta vieläkin voi lähettää siemeniä. Siementen **keruuohjeet** löytyvät kotisivuilta sekä tämän vuoden siemenluettelosta ss. 38-40.

Kiitoksia teille kaikille ahkerille siementen kerääjille!

Terveisin
Anna ja Pirkko
siemen@maatiaainen.fi

Maatiaislajien suojele ja geenivarat kasvinjalostuksessa

Heli Fitzgerald on aloittanut PGR-Secure projektissa projektisuunnittelijana. PGR-Secure on EU:n 7. puiteohjelman hanke, jossa tutkitaan ja edistetään viljelykasvien luonnonvaraisten sukulaislajien (CWR) ja maatiaislajien suojele sekä mahdollisuuksia käyttää niiden geenivaroja kasvinjalostuksessa. Suomessa hanketta koordinoi MTT yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa niin, että Luonnontieteellinen keskusmuseo tuottaa Suomen kansallisen viljelykasvien luonnonvaraisten sukulaisten suojelestrategian ja MTT taas vastaavan maatiaiskasveille. Koko projektin puitteissa luodaan CWR inventaarit ja suojelestrategia-tapaustutkimukset Suomelle, Italialle, Espanjalle ja Britannialle. Lopuksi tehdään Euroopan laajuinen tärkeimpien CWR-lajien geenipooli-suojelestrategia sekä yleinen CWR-suojelestrategia, joka ottaa myös huomioon jalostajien tarpeet. Projekti on kolmen vuoden mittainen. Tänä vuonna Heli työskentelee projektissa elo–marraskuun. Helin tavoittaa kasvimuseolta huoneesta 312 tai numerosta: 191 24521. Lisätietoa PGR-Securen nettisivuilta: www.pgrsecure.org.